

Václav Blažek & Michal Schwarz

JMENNÁ DEKLINACE V ALTAJSKÝCH JAZYCÍCH

Věnováno památce zakladateli altaistiky, Gustavu J. Ramstedtovi (1873–1950) a jeho žáku, Vladimíru Skaličkovvi (1909–1991).

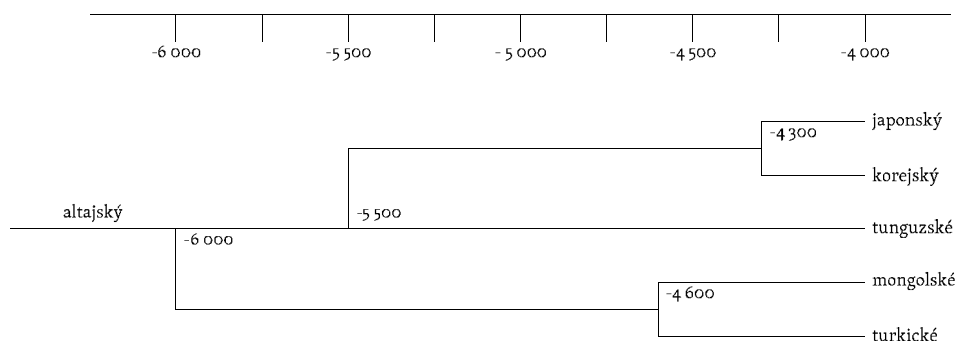
ABSTRACT

In the article the nominal declension in five branches of Altaic languages is summarized, reconstructed in daughter protolanguages and these case protosystems are compared to obtain the hypothetical Altaic case protosystem. For this reason the existing comparisons were verified, some of them were replaced by new cognates. A special attention was paid to the Korean case system with respect of Old Korean materials. The final result is an attempt of reconstruction of the Altaic case protosystem.

KEYWORDS

Altaic languages; genetic classification; nominal declension; case; number; agglutination.

Cílem předkládané studie je představit jmennou morfologii altajských jazyků v širším pojetí, tj. jazyků turkických, mongolských, tunguzských, korejštiny a japonštiny. Jejich přehledy spolu s diskusí různých klasifikačních modelů a se základní literaturou jsme na stránkách časopisu *Linguistica Brunensia* představili v minulých letech (SCHWARZ & BLAŽEK 2010, 2011, 2012). Vedle zájmen poskytuje jmenná morfologie altajských jazyků patrně nejsilnější argument ve prospěch jejich genetické jednoty, i když ani zde nelze *a priori* vyloučit přejímání některých afixů mezi sousedními jazyky. Spíše vzdálenější než bližší vztah mezi jednotlivými altajskými větvemi potvrzují nejnovější, dosud nepublikované výsledky Georgije Starostina (2010), aplikujícího vlastní verzi rekalibrované glottochronologie, která posouvá rozpad altajských jazyků více než o tisíciletí do minulosti oproti odhadům jeho otce, Sergeje Starostina:

Obecně lze konstatovat, že altajské jazyky představují téměř ideální příklad jazyků aglutinujícího typu v duchu Skaličkovy typologie. Znamená to, že jednotlivé morfémy jsou nositeli pouze jediné funkce. Funguje v nich univerzální schéma kmen-(plurálový ukazatel)-pádová koncovka.

1. Jmenná deklinace v turkických jazycích

1.1 Jmenná deklinace v bulharsko-čuvašských jazycích (ERDAL 1993, 85-98; BENZING 1959, 722-26)

pád	gen.	obj. = ak.-dat.	lok.	abl.	kom.	kauzální- finál	instr.	dir.	ter.- antesiv	adver.
volha- bulh.	-n / -ŋ	-(n)a / -(n)e	-ta	-ran/-ren						
čuvaš.	-C-än/-ėn -V-nän/-n	-C-a/-e -V-na/-ne	-ra/-re/i -R-ta/-te/i	-ran/-ren -R- -tan/-ten	-pa(la)/ -pe(le): përle „s“	-šän / -šėn ek. -ša	-än	-a-lla / -e-lle	-(ė)čen	-la/-le

Pozn.: R = r/l/n.

1.2 Jmenná deklinace v oguzských jazycích (DYBO & LEVITSKAJA, RR 133-44; ŠČERBAK, TJ 473)

pád	genitiv	akuzativ	dativ	lokativ	ablativ	instr.	ekvativ	direktiv
stosman.	-nUŋ/-uŋ	-nI/-(j)I	-gA/-(j)A	-dA	-dAn, -dIn	-la(n)/-In	-cA	-rA
turec.	-nIn/-In	-yI/-I	-yA/-A	-dA, -tA	-dAn, -tAn			
gagauz.	-nIŋ/-Iŋ -nUŋ/-Uŋ /-An	-wI/-I -wU/-U /-A	-wA/-A	-dA, -tA	-dAn, -tAn			
ázerb.	-nIn/-In -nUn/-Un	-nI, -nU/ -I, -U	-ja, -jə/ -a, -ə	-da, -də	-dan, -dən			
turkm.	-nIŋ/-Iŋ -nUŋ/-Uŋ	-nI/-I	-a, -e/-a, -ə	-da, -de	-dan, -den			
salar.	-nI(gI)	-nI	-gA/-(k)A	-dA, -tA	-dAn, -tAn			
bojnurdi	-niŋ/-iŋ	-ni/-i	-yä/-ä	-dä	-dän	-nän	ter. -äčän	
chaladž.	ø / -(u)j	-i, -u / -j	-qa	-ča	-da(n)	-la		

Pozn.: Distribuce koncovek odráží opozici vokál / konsonant ausloutu slovního kmene.

1.3 Jmenná deklinace v kypčackých jazycích (MUSAEV, RR 308)

pád	genitiv	akuzativ	(dativ-)direktiv	lokativ	ablativ
baškir.	-tyŋ/-teŋ/-tUŋ -dyŋ/-deŋ/-dUŋ -dyŋ/-deŋ/-δOŋ -nyŋ/-neŋ/-nOŋ	-ty/-te/-tU -dy/-de/-dU -dy/-de/-δO -ny/-ne/-nO	-qa/-kă -ya/-gă	-tA -dA -δA -lA	-tAn -dAn -δAn -lAn
nogaj.	-tIŋ, -dIŋ, -nIŋ	-tI, -dI, -nI	-qa/-ke, -ya/-ge	-ta/-te, -da/-de	-tan/-ten, -dan /-den, -nan/-nen
kazaš.	-tIŋ, -dIŋ, -nIŋ	-tI, -dI, -nI	-qa/-ke, -ya/-ge	-ta/-te, -da/-de	-tan/-ten, -dan /-den, -nan/-nen
karakalp.	-tIŋ, -dIŋ, -nIŋ	-tI, -dI, -nI	-qa/-ke, -ya/-ge	-ta/-te, -da/-de	-tan/-ten, -dan /-den, -nan/-nen
krymsko- tatar.	-niŋ/-nuŋ	-ni/-nu	-qa/-ke, -ya/-ge	-ta/-te, -da/-de	-tan/-ten, -dan/-den
karaim.	-nIŋ/-nUŋ	-nI/-nU	-qa/-ke -ya/-ga/-gă/-ge	-ta/-te, -da/-de	-tan/-ten, -dan/-den
tatar.	-nuŋ/-neŋ	-na/-ne	-qa/-kă, -ya/-gă	-ta/-tä, -da/-dä	-tan/-tän, -dan /-dän, -nan/ -nän
baraba	-tIŋ, -dIŋ, -nIŋ	-tI, -dI, -nI	-qa/-ke, -ya/-ge	-ta/-te, -da/-de, -na/-ne	-tan/-ten, -dan /-den, -nan/-nen
karač.- balk.	-nI/-nU	-nI/-nU	-qa/-ke, -ya/-ge	-ta/-te, -da/-de	-tan/-ten, -dan/-den
kumyk.	-nIŋ/-nUŋ	-nI/-nU	-qa/-ke, -ya/-ge	-da/-de	-dan/-den

Pozn.: Distribuce koncovek odráží opozici znělá / neznělá auslautu slovního kmene.

1.4 Jmenná deklinace v karlučských jazycích (KORMUŠIN, TJ 103; ABDURAXMANOV, TJ 66-67; TUGUŠEVA, TJ 60; BLAGOVA, RR 422-28)

pád	genitiv	akuzativ	dativ	direktiv	lokativ	ablativ	instr.
orch.-jen.	-γŋ	-γγ	-qa	-γaru	-ta/-tä		-yn/-in
karachan.	-nIŋ / -I(ŋ) -nUŋ / -Uŋ -i/-i	-n(I)/- iγ/-ig -(u)γ/-(ü)g -i/-i & -u	-qa/-kə -ya/-gə -a/-ə	-γaru/-γərü -ra/-ru	-da/-də -ta/-tə	-dIn, -tIn -dUn	-In, -(u)n
stujgur.	-nIŋ	-(i)γ/-(i)g	-qa / -kă	-γaru/ -gărü	-tA	-tIn	-In
ujgur.	-niŋ	-ni	-ya/-gă -qa/-qă/-kă		-da/-dä -ta/-tä	-din -tin	
čagat.	-nIŋ	-nI	-ya/-gă -qa/-kă		-dA -tA	-dIn -tIn	
uzbek.	-niŋ -diŋ, -tiŋ	-ni -di, -ti	-ga -ka, -qa	(adv. -ga)	-da -ta	-dan -tan	

Pozn.: Distribuce koncovek odráží opozici vokál či znělá / neznělá auslautu slovního kmene. Staroujgurský jazyk používal též ekvativ na -čA.

1.5 Jmenná deklinace v jihosibiřských turkických jazycích (KORMUŠIN, RR 513–20; BASKAKOV, TJ 184; RASSADIN, TJ 382; Sat, TJ 387; ANTONOV, TJ 518)

pád	genitiv	akuzativ	dativ	lokativ	ablativ	instr.	ekvativ	direktiv
chakas.	-ŋIŋ -tIŋ	-ŋI -tI	-ya/-ge -ha/-ke -a/-e	-da/-de -ta/-te	-dan/-deŋ -taŋ/-teŋ -nan/-neŋ	-nan/-neŋ dial. -man/-meŋ -bla/-ble -(p)la/-(p)le -mla/-mle		-zar/-zer -sar/-ser adv.: -yar/-ker -har/-ker
šor.	-ŋIŋ/-ŋUŋ -dIŋ/-dUŋ -tIŋ/-tUŋ	-ŋI/-ŋU -dI/-dU -tI/-tU	-ya/-ge -qa/-ke	-da/-de -ta/-te	-dan/-deŋ -taŋ/-teŋ -nan/-neŋ	-(bI)la/ -(bI)le -m(I)la/ -m(I)le/ -pa/-pe		-(q)āra/ -(k)ēre
čulym.	-ŋIŋ/-ŋUŋ -tIŋ/-tUŋ	-ŋI/-ŋU -tI/-tU	-ya/-ge -qa/-ke	-dA -tA	-dIn/-dUn -tIn/-tUn	dial. -b(ɣ)la/ -b(i)le		-čA
saryg-yu.	-ŋIŋ -dIŋ -tIŋ	-ŋI -dI -tI	-ya/-ge -qa/-ke -q'a/-k'e	-da/-de -ta/-te	-dan/-den -dIn -tIn		-day/-deŋ -tay/-teŋ	
fu-yü- kirg.	-niŋ/-niŋ -diŋ/-diŋ -tiŋ/-tiŋ	-ni/-ni -di/-di -ti/-ti			-niŋ/-nin -diŋ/-din -tiŋ/-tin			
altaj.	-ŋIŋ -dIŋ -tIŋ	-ŋI -dI -tI	-ga/-ge -ka/-ke -gO, -kO	-da/-de -ta/-te -dO, -tO	-dan/-deŋ -taŋ/-teŋ -nan/-neŋ -dOŋ, -tOŋ -nOŋ			
tofalar.	-ŋIŋ/-ŋUŋ -tIŋ/-tUŋ	-ŋI/-ŋU -tI/-tU	-ya/-ge -qa/-ke	-da/-de -ta/-te	-dan/-deŋ -taŋ/-teŋ		part. -da/-de -ta/-te	prosek. -ša/-še
tuvín.	-ŋIŋ/-ŋUŋ -dIŋ/-dUŋ -tIŋ/-tUŋ	-ŋI/-ŋU -dI/-dU -tI/-tU	-ga/-ge -ka/-ke	-da/-de -ta/-te	-dan/-deŋ -taŋ/-teŋ		dir. II -d/tIva/e -d/tUva/e	-če -že

Pozn.: Tvary instrumentálu typu *-b(I)la/e* & *-m(I)la/e* mají původ v postpozici *birle(n)* „spolu“ (Kormušin, RR 518).

1.6 Jmenná deklinace v severosibiřských turkických jazycích (BÖHTLINGK 1851, 159–64; POPPE 1959, 680–81)

pád*	akuzativ	dat.-lok.	part. ¹	ablativ	instr.	ekvativ ²	kom. ³	adverb. ⁴
jakut.	-V-nI/-nU -C-I/-U	-γA, -χA, -gA, -kA; totéž s -O	-tA -tO též s -d	-V-ttAn -C/Vi/γ-tAn	-nAn -nOn	-tAyAr -tOγOr též s d/n/l	-tIn/-lIn -tIn/-lIn; též s t/d/n	-tI/-li -tu/-li; též s t/d/n
dolgan.	-V-ni -C-ī	-ga, -ka	-ta -da -la -na	-(t)tan	-(t)nan	-tāyar -dāyar -lāyar -nāyar	-tIn -dIn -nIn -lIn	

Pozn.: *V jakutštině zanikl genitiv, ale tk. koncovka genitivu přežívá v některých adverbích, např. *bastyŋ* „od začátku“, *tastyŋ* „zvenčí, z vnějšku“ (R 34; další diskusi viz Š 34–35). 1) Též zván neurčitý akuzativ (Böhtlingk 1851, 160), původně lokativ. 2) Alternativně casus comparativus; Böhtlingk koncovku vysvětluje následovně: *-ta* < **-day* < **-day* (sr. **anday* „auf jene Weise“) + mong. instr. **-γar*, zatímco SG 89 v ní vidí lok. **-tA* + dir. **-gArU*. 3) Složeno z tk. konektivního suffixu **-li* (sr. sttk. *inili ičili* „sowohl die

jüngerer als auch die älteren Brüder“) + instr. *-in. 4) Alternativně modalis, původně staré konverbium: kihili < *kišiläyü „sich wie ein Mensch betragend“, odtud „auf menschliche Art“.

1.7 Pádový systém rekonstruovaného turkického prajazyka (DYBO 2006, 230–33)

pád	forma	komentář
gen.	*-(U)ŋ(i)	< *-ń-ki (EDALI, 221); sr. tg. gen. *-ŋi a stjap. posesiv -ga < *-Nka
akuz.	*-(I)g	
dat.	*-ka	
term. dat.	*-jA	
dir. ₁	*-rA	
dir. ₂	*-gArU	
instr. ₁	*-(I)n	
instr. ₂	*-bile(n)	vzniká gramatikalizací staré postpozice s významem „s“ (D 231)
lok.	*-tA	
abl.	*-tIn	ještě v pozdní ptk. se vyvíjí nový abl. *-tAn z lok. *-tA + instr. *(I)n (D 230–31)
kom.	*-lI(g/n)/*-lU(g/n)	
ek.-prol.	*-čA	

2. Jmenná deklinace mongolských jazyků (POPPE 1955, 185–206; JAN-HUNEN 2003)

pád	gen.	akuz.	dat.-lok.	abl.	instr.	komit.	prol.	dir.	ter.
lmo.	-V-jin -C*-un -n-u/-i	-V-gi > -V-ji -C-i	-a -da/ -ta	-du/ -tu -dur/ -tur		-V-bar / -C-ijar -yar/-ger	-luya / -lüge -tu/-tü -tai/-tei	-γur/-gür -ru uruyu dole	-ča(γa)
střmo.	-V-jin -C-un/-in -n-u/-i	-V-ji -C-i	-a	-dur/ -tur	-ača/-eče -āsa/-ēse	-(ba)ʼar / -ijar -(i)ʼār / -(i)ʼēr	-luʼa, -lā / -lüʼe, -lē		-ča
ordos	-Ṽ-gīn -Ṽi/u-n -C/Ṽ-īn -n-i	-C/Ṽ-i(g) -Ṽ-gi(g)	-dān/ -tān	-du/ -tu	-ā/ē/ō/ōs	-ār /-ēr -ōr /-ōr	-lā/-lē	-ūr/-ūr -rū/-lū < *uruyu dole	-tšē
chalcha	-C/Ṽ-iŋ -Ṽ-giŋ -Ṽi/u-ŋ -n-ī	-C/Ṽ-ig -Ṽ-g(i)	-do/ -to		-ā/ē/ō/ōs	-ār/-ē/ōr -n-ōr	-ūr/-ūr	-rū/-lū < *uruyu dole	-tsā/-tsē/ā
burjat v.	-Ṽ-iŋ -Ṽ-gā -Ṽi/u-ŋ -C-i/-ā -n-ā	-C/Ṽ-iji -Ṽ-ji	-da/ -ta		-āho/-ēha -hā/ē/ō/ō	-ār/-ē/ōr	-ūr/-ūr	-rū/-lū < *uruyu dole	-sā/-sē
chamn.	-Ṽ-in -Ṽ-g-A-in -C-A-in -n-ie	-Ṽ-i -Ṽ-g-i -C-i		-V- du -C-tu	-Ṽ-AhA -Ṽ-g-Āha -C-Āha	-Ṽ-Ār -Ṽ-g-Ār -C-Ār			
kalm.	-Ṽ-īn -Ṽ-gīn	-C/Ṽ-ig -Ṽ-g	-do/ -to		-ās/-ēs	-ār /-ēr	-lā/-lē	-ūr/-ūr ^{dir.}	-tsē

pád	gen.	akuz.	dat.-lok.		abl.	instr.	komit.	prol.	dir.	ter.	
	-V _i /u/-n -C-in/-ã -n-ã										
loirat	-V̄-yin -V̄-yin -C-i-yin -n-i	-V̄-γ-i -C-γ-i(gi)			-du/ -d-tu	-C-ēce	-C-γēr -V-bēr	-lUγā			
dörbet	-V̄-in -V̄-yin -C-än -n-ã	-V̄-g -C-ig			-V̄-γ-As -C-As	-C-Ar -V̄-γ-Ar	-lA				
šira yughur	kon. -V̄-in, -V̄-n, -C-i				-di -r-fi	-V̄-sA	-V̄-(γA) - Ar -V̄-γĀr -C-Ār	-lA			
monghl. narin.	kon. -ni				-di, -du	-sa -za	-ri -ra	-la			
manghr.	kon. -ni				-du	-sa		-la			
bonan	kon. -ne			-da		-sa					
santa	kon. -ni			-de		-se	kom. -re -le	-γun			
dagur	-i -V̄-ji	-i -V̄-ji		-da/ -ta		-ās/-ēs -Cy-ies -Cw-oos	-C/V̄-Ār -Cy-ier -Cw-oor				
moghol	-i, -ai	-i, -i			-du/ -tu	-āsa/-āsa	-ar	-la -leḡ			
kitan	-V-an -i-n -u(ŋ)-un -o(ŋ)-on -n-i			-de -o-do	-u-dú		-er				
*mo.	*V-jin *C-un/-in *n-u/-i	*(i)yi / *(i)gi > *(i)ji	*-a/ *-e	*-da	*-du *-dur	*(a)ča / *(e)če	*(i)ḡar / *(i)γar	*-luya *-luyai	*-γur / *-gūr	*-ru	*-ča
**pmo.	*-n	*-V-gi *-C-igi	*-a	*-da	*-du (+r)	*-a/*-e + *-ča/*-če					*-ča

Pozn.: 1) Předklasický mongolský literární jazyk;

3. Jmenná deklinace tunguzských jazyků (BENZING 1955, 60–61, 78–89; AJ 64)

pád	mandžu	nanai	olča	orok	oroči	udihe	solon	negidal	ewenki	ewen	*
genitiv	-i /-ni	-ŋgi	-ŋgi		-ŋi	-ŋi	-ni	-ni /-ŋi	-ni ~ -ŋi	-ŋi	*-ŋi
akuzativ	-be	-wa /-ba	-wa / -ba	-(w)a / -ba	-wa / -ba	-w /-b	-w /-b	-wa /-ba	-wa /-ba	-w/-m/ -(b)u	*-ba
partitiv		-go	-žu		-ja	-a		-ja	-ja	-gā-	
dativ	-de	-du	-du	-du	-du	-du	-du	-du	-du	-du	*-dua
ablativ	-či	-duj	-duj(i)	-ta(k)i		-ḡigi	-duxi	-dukkoj	-duk	-duk	*-du.ki
lokativ ₁	-la	-la		-la	-la	-la	-lā	-lā	-lā	-lā	*-lā
lokativ ₂		-dola -dulā	-dola -dula	-dula	-dula	-dula	-dulā	-dulā		-dulā	*-du.lā
prolativ ₁	geli dāle	ha.li kdy			-li	-li	-li	-li	-li	-li	*-li

pád	mandžu	nanai	olča	orok	oroči	udihe	solon	negidal	ewenki	ewen	*
prolativ ₂					-duli	-duli	-duli	-dulī	-dulī	-dulī	*-du.lī
delativ							-lāxi		-lāk	-lāk	*-lā.ki
dir.-lok.									-klā	-klā	*-ki.lā
dir.-prol.									-klī	-klī	*-ki.lī
dir. = all.	-si	-ci	-ti		-ti	-tigi	-txī / -tixī	-tki / -tixi	-tkī / -tikī	-tkī / -takī	*-ti.kī
instr.	-i	-zi	-ži	-zu	-ži	-zi	-ži	-t /-zi	-t /-zi	-c /-zi	*-ži
allativ		-zea							-gī-	-gī-	*-gī
elativ		-zea _{zi}	-ži _{ži}	-zedu		-gæzi	-gī _{ži}		-gīt	-gīc	*-gī.ži
komitativ ₁							-gilī		-galī	-g(a) lī	*-gi.lī
komitativ ₂				-ndu					-nun	-nun	?

4. Jmenná deklinace pozdní střední korejštiny (LR 70, 187–91; MARTIN 1992)

pád	forma	komentář
nom.	-i	< stkor. 伊 (sr. střčín. čtení podle Pu 365: *ʒi = *ʒi podle Starostina < poklas. čín. *ʒij < Han *ʒaj < (před)klas. střčín. *ʒij; původně zřejmě ergativ - viz V 116; KJ 45); může souviset s tk. instr. *(I)n (R 50: mali „slovem“)
gen. ₁	-oy/-uy	(M 920–21); podle R 35 i EDAL 221 z *-o/uŋi, to ale nepotvrzuje stkor. čtení *(h)i znaku 矣, kterým se v textech <i>hyangga</i> genitiv zapisoval (KJ 54; Pu 367: *i' < *i' / i')
gen. ₂	-s	(M 764–68) < rstřkor. 叱 *-tchit < stkor. *-ci/*-ci (V 159–60 & KJ 53: stjap. < stkor.)
akuz.	-C-ol/-ul // -V-l-ol/-ul	(M 847–50) < rstřkor. 乙 *-ir (sr. střčín. čtení *ʒit – Pu 367 = Starostin < Han, střčín. *ʒæt) < stkor. 持 *-yir (VA 224; KJ 54; Miller 1977, 160–61: *-el < *-hel; LR 71: stkor. *-hul); Vovin v KJ jde ještě dále k praformě *-pi-tV, kde *-tV má být gramatikalizované střkor. zájmeno <i>tye</i> „ten“)
lok. ₁	-ay/-ey// -oy/-uy	(M 495–96) < stkor. 希 *-huy < **kuri (V 194)
lok. ₂	(a)kuy	sr. stkor. lok. 3+ *-agay (LSJ 34), kde + je zřejmě kurzívní podoba čín. znaku 中zhōng „střed“ (Pu 410: střčín. *truwŋ), který podle stkor. systému transkripce <i>idu</i> zřejmě odrazil stkor. *gay či *hay (LSJ 34) = *-koy či *-hoy podle jiných autorů (sr. VH 150)
lok. ₃	stkor. 良-la(ng)	bez pokračování v pozdějších vývojových fázích korejštiny (VH 170; V 149–50)
instr.	-C-o/u-lwo // -V-lwo	(M 868–70) < stkor. 留 (sr. střčín. čtení podle Pu 197: *liw < *luw = Starostin: *læw < poklas. čín. *lhjw < Han *rhjaw < (před)klas. střčín. < *rhiw)
kom.	kwa	< ko-Wa (1449) < *kol-Wa < *kolp--a „srovnávající je“ (M 662)
vok.	ha // a	(M 415)

5. Jmenná deklinace staré japonštiny (VOVIN 2005, 110–207)

pád	forma	komentář
aktivní	-i	< střkor. nom. -i (V 117)
genitiv	-nō	
posesiv	kl. -ga < -Nka	< *-nVka, kde *-nV- jistě souvisí s gen. -nō; Vovin (V 126–27) srovnává *-nVka s gen. ve formských jazycích: <i>saisiyat noka-</i> , <i>paiwan noa-</i>
ak.-abs.	-wo	

pád	forma	komentář
dat.-lok.	-ni	< *-nō-i; sr. lok. -na (V 148)
lokativ	-na	
dat.-lok.	-ra	sr. stkor. dat.-lok. -la & -lang (V 149-53; stkor. > stjap.)
gen.-lok.	-tu	sr. střkor. gen. -s < stkor. *-c̣i/*-ci (V 159-60; stjap. < stkor.)
komitativ	-tō	sr. lmo. kom. -tu/-tū m., -tai/-tei f., mandžu posesiv -tu (V 180)
ablativ	-yu/-yuri/-ywo/-yworī	rj. abl. -yoka/-yuka implikuje pj. *-yo/*-yu (V 191)
direktiv ₁	kl. -gari < -Nkari	rj. dir. -nakai < *-na-kari = pj. lok. *-na + dir. *-kari (V 194)
direktiv ₂	-pye	gramatikalizační slova pye „strana“ (V 196)
terminativ	-maNte > -made	
komparativ	-nō/-ni/-nasu/-nōsu	rj. šuri -nu implikuje pj. *-nō, vše z pj. *-nō-Ci- > stjap. ni- „podobat se“ (V 210)

6. Altajský prajazykový systém pádů (DYBO 2006, 229-30; RO 416-21; EDAL I, 221; R 31-62)

pád	*turkický	*mongolský	*tunguzský	středokorejský *starokorejský	starojaponský	*altajský
nominativ	∅	∅	∅	∅	∅	∅
genitiv	-ŋ(i)	-n	-ŋi		-no : -nV-ka ^{posesiv}	-ŋV(+ -ki)
akuzativ			-ba / -be		-wo	-be
partitiv	-(i)g	-V-gi /*-C-igi ¹	-ga	?-ol/-ul < *-yir ^{KJ} = *-hul ^{LR}	-nV-ka ^{posesiv}	-ga
dat.-lok.	-tA ^{lok./abl.}	-da / -du- ^r dat./lok.	-du ^{dat.} / -dā ^{lok.}		-tu ^{lok./atr.}	-du / -da
dat.-dir.	-kA ^{dat.}		-kī ^{dir.}			-k'V
dat.-instr.	-(i)ŋ ^{instr.}			?-i ^{nom. < erg.}	-ŋi ^{dat./lok.}	-nV
instr.-abl.	-(j)A ^{term.dat.}		-žī ^{instr.} / -gī-žī ^{sl.}		-yu ^{abl.}	-žV
kom.-lok.	-li(g)	-luγa ^{kom.}	-lā ^{lok.} / -lī ^{prol.}	*-la(ng) ^{dat./lok.}	-ra ^{dat./lok.}	-lV
kom.-ek.	-čA ^{ek.}	-ča ^{abl.} / -čaγa ^{ter.}		-s ^{gen.} < *-ci/*-ci	-tō ^{kom.}	-č'a
?kom. ²		-tu/-tū ^{kom.}	ma. -tu ^{posesiv}		-tō ^{kom.}	-tu
allativ	-gA-rV ^{dir.}	?-a < *-γa ^{dat./lok.} sr. lmo. qami-ga „kde, kam“ (R 40)	-gī ^{all.} / -gī ^{lok.}	-oy/-uy ^{lok.} < *-huy < *-kuri	-Nkari ^{dir.} < *-na + *kari	-gV(+ rV ^{dir.})
direktiv	-rA ^{dir.}	-ru ^{dir.}		-lwo ^{instr.}		-rV

Pozn.: 1) Vovin (V 177) uvažuje o tom, že pmo. ak. *(i)yi/*-(i)yi může odrážet variantu *(i)βi, která by byla slučitelná s akuzativní koncovkou v tung. *-ba /*-be a stjap. -wo. 2) Vovin (V 180) spojuje stjap. komitativní koncovku -tō s lmo. komitativem na -tu/-tū a izolovaným mandžu posesivem -tu.

Zkratky gramatických termínů: abl. ablativ, adver. adverbiál, ak(uz). akuzativ, all. allativ, atr. atributiv, dat. dativ, dir. direktiv, distrib. distributiv, ek. ekvativ (= *casus comparativus*), el. elativ, erg. ergativ, gen. genitiv, instr. instrumentál, kom. komitativ, kon. konektiv, lok. lokativ, obj. objektiv, part. partitiv, prol. prolativ, prosek. prosekutiv, ter. terminativ, term. terminální.

Zkratky jazyků: alt. altajský, ázerb. ázerbajdžánský, baraba baraba-tatarský, baškir. baškirský, čín. čínský, čagat. čagatajský, čulym. čulymský, čuvaš. čuvašský, dolgan. dolganský, form. formoský, gagauz. gagauzský, chakas. chakaský, chaladž. chaladžský, chamn. chamniganský, jakut. jakutský, kalm. kalmycký, karač.-balk. karačejevsko-balkarský, karachan. karachanidský, karaim. karaimský, karakalp. karakalpacký, kazaš. kazašský, king. kirgizský, kl(as). klasický, kumyk. kumycký, kypčak. kypčacký, l- literární, ma. mandžu, manghr. mangghuer, mo. mongolský, monghl. mongghul, narin. naringhol, nogaj. nogajský, oghuz. oghuzský, osman. osmanský, orch.-jen. orchonsko-jenisejský, p- proto-, r- raný, rj. rjúkjú, salar. salarský, st- staro-, stř- středo-, šor. šorský, tatar. tatarský, tg. tunguzský, tk. turkický, tofalar. tofalarský, turec. turecký, turkm. turkmenský, tuvin. tuvinský, ujj. ujgurský, uzbek. uzbecký, yu. yugurský.

Použité symboly:

Vokály: A = a ~ ä či a ~ e; I = i ~ ĭ; O = o ~ ö; U = u ~ ü; V vokál; Ě krátký vokál, Ě dlouhý vokál.
Konsonanty: C konsonant.

LITERATURA

- AJ = Kononov, A. N. et al. 1993. *Altajskie jazyki*. Moskva: Nauka.
- BENZING, J. 1955. *Die tungusischen Sprachen. Versuch einer vergleichenden Grammatik*. Mainz: Akademie der Wissenschaften und der Literatur.
- BENZING, J. 1959. Das Tschuwaschische. In: *PTF*, 695–751.
- BÖHTLINGK, O. 1851. *Über die Sprache der Jakuten. Grammatik, Text und Wörterbuch*. St. Petersburg: Eggers – Leipzig: Voss.
- DYBO, A. V. 2006. Prاتفurkskij jazyk – osnova: Imja. In: Tenišev, E. R. & Dybo, A. V. (eds.). *Sravnitel'no-istoričeskaja grammatika tjurkskich jazykov: Tjurkskij jazyk-osnova; Kartina mira prاتفurkskogo etnosa po dannym jazyka*. Moskva: Nauka, 228–239.
- EDAL = Starostin, S. & Dybo, A. & Mudrak, O. 2003. *Etymological Dictionary of the Altaic Languages*, I–III. Leiden – Boston: Brill.
- ERDAL, M. 1993. *Die Sprache der wolgalbolgarischen Inschriften*. Wiesbaden: Harrassowitz.
- JANHUNEN, J. (ed.). 2003. *The Mongolic Languages*. London – New York: Routledge.
- KANE, D. 2009. *The Kitan Language and Script*. Leiden – Boston: Brill.
- KJ = Vovin, A. 2010. *Koreo-Japonica: a re-evaluation of a common genetic origin*. Honolulu: University of Hawai'i Press: Center for Korean Studies, University of Hawai'i.
- LR = Lee, K.-M., & Ramsey, S. R. 2011. *A History of the Korean Language*. Cambridge: University Press.
- LSJ = Lee, S. J. 2012. On the Old Korean Numerals Inscribed on Wooden Tablet no. 318*, *Scripta* 4, 27–68.
- M = Martin, S. E. 1992. *A Reference Grammar of Korean*. Tokyo: Charles E. Tuttle Company.
- MILLER, R. A. 1977. The Altaic accusatives in the light of Old and Middle Korean. In: *Altaica. Proceedings of the 19th annual meeting of the Permanent International Altaistic Conference*. Helsinki: MSFOu 158, 157–169.
- MSFOu = *Mémoires de la Société Finno-Ougrienne*. International monograph series published since 1890 by Finno-Ugrian Society (Suomalais-Ugrilainen Seura).

- POPPE, N. 1955. *Introduction to Mongolian Comparative Studies*. Helsinki: MSFOu 110.
- POPPE, N. 1959. Das Jakutische. In: *PTF*, 670–684.
- PTF = Deny, J. (ed.) et al. 1959. *Philologiae Turcicae Fundamenta*, I. Wiesbaden: Steiner.
- Pu = Pulleyblank, E. G. 1991. *Lexicon of Reconstructed Pronunciation in Early Middle Chinese, Late Middle Chinese, and Early Mandarin*. Vancouver: UBC Press.
- R = Ramstedt, G. J. 1952/1957. *Einführung in die altaische Sprachwissenschaft*, II: *Formenlehre*. Bearbeitet und herausgegeben von Pentti Aalto. Helsinki: MSFOu 104.2. Cit. podle ruského překladu *Vvedenije v altajskoje jazykoznanije: Morfologija*. Překlad L. S. Slonim. Moskva: Izdatelstvo inostrannoj literatury 1957.
- Ro = Robbeets, M. I. 2005. *Is Japanese Related to Korean, Tungusic, Mongolic and Turkic?* Wiesbaden: Harrassowitz.
- RR = Tenišev, E. R. (ed.). 2002. *Sravnitelno-istoričeskaja grammatika tjurkskich jazykov: Regionalnyje rekonstrukcii*. Moskva: Nauka.
- SG = Serebrennikov, B. A. & Gadžieva, N. Z. 1979. *Sravnitelno-istoričeskaja grammatika tjurkskich jazykov*. Baku: Maarif.
- SCHWARZ, M. & BLAŽEK, V. 2010. Klasifikace a rozšíření mongolských jazyků, *Linguistica Brunensia* 58/1–2, 11–50.
- SCHWARZ, M. & BLAŽEK, V. 2011. Klasifikace a přehled turkických jazyků, *Linguistica Brunensia* 59, 25–59.
- SCHWARZ, M. & BLAŽEK, V. 2012. Tunguzské jazyky – přehled, klasifikace, současný stav, *Linguistica Brunensia* 60, 147–170.
- SYROMJATNIKOV, N. A. 1983. *Klasičeskij japonskij jazyk*. Moskva: Nauka.
- Š = Ščerbak, A. M. 1977. *Očerki po sravnitelnoj morfologii tjurkskich jazykov (imja)*. Leningrad: Nauka.
- TENIŠEV, E. R. & DYBO, A.V. (eds.). 2006. *Sravnitelno-istoričeskaja grammatika tjurkskich jazykov: Tjurkskij jazyk-osnova; Kartina mira prattjurksogo etnosa po dannym jazyka*. Moskva: Nauka.
- TJ = Tenišev, E. R. (ed.). 1997. *Jazyka mira: Tjurkskije jazyki*. Moskva: Indrik 1997.
- V = Vovin, A. 2005–2009. *A Descriptive and Comparative Grammar of Western Old Japanese*, Part 1: *Sources, Script and Phonology, Lexicon and Nominals*; Part 2: *Adjectives, Verbs, Adverbs, Conjunctions, Particles, Postpositions*. Folkestone, Kent: Global Oriental.
- VA = Vovin, A. 1995. Once again on the accusative marker in Old Korean, *Diachronica* 12/2, 223–236.
- VH = Vovin, A. 2000. Pre-Hankul Materials, Koreo-Japonic, and Altaic, *Korean Studies* 24, 142–155.

Tato studie vznikla pod záštitou grantu GAČR č. P406/12/0655. Děkuje Alexandru Vovinovi za zprostředkování jeho spisu *A Descriptive and Comparative Grammar of Western Old Japanese* (2005).

Václav Blažek & Michal Schwarz

Ústav jazykovědy a baltistiky

Filozofická fakulta Masarykovy University, Brno

blazek@phil.muni.cz

schwarz.michal@yahoo.com